

Številka: 00105-54/2019/5
Datum: 24. 10. 2019

Odgovor na poslansko pobudo Janija Ivanuše v zvezi z dvigom zagotovljene pokojnine

Vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Vlada RS) je prejela pisno poslansko pobudo Janija Ivanuša v zvezi z dvigom zagotovljene pokojnine.

Poslanska pobuda se nanaša na zakonsko določeno višino zagotovljene pokojnine, ki glede na določbo tretjega odstavka 39. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 96/12, 39/13, 99/13 – ZSVarPre-C, 101/13 – ZIPRS1415, 44/14 – ORZPIZ206, 85/14 – ZUJF-B, 95/14 – ZUJF-C, 90/15 – ZIUPTD, 102/15, 23/17, 40/17, 65/17 in 28/19) znaša 500 evrov. Zakonsko določeni znesek se v skladu s šestim odstavkom istega člena spreminja v višini in rokih, v katerih se usklajujejo pokojnine, kar pomeni, da je trenutno veljavni znesek 530,57 evra. Pobuda poslanca Janija Ivanuša je, da se znesek zagotovljene pokojnine dvigne na višino 700 evrov, saj meni, da je, glede na ostale socialne transfere in glede na znesek minimalne plače, prenizek.

Vlada RS na predmetno pobudo podaja naslednji odgovor:

Osnovno načelo pokojninskega in invalidskega zavarovanja je, da pravice izhajajo iz dela, kar pomeni, da je zavarovančevo delo oziroma plačilo zanj podlaga za višino prispevkov in odmero ter obseg pravic, ki iz njih izhajajo. To načelo je, ker gre za sistem obveznega socialnega zavarovanja, dopolnjeno z načelom vzajemnosti in solidarnosti, po katerem si subjekti zagotavljajo materialno in socialno varnost tako, da v skladu s svojimi zmožnostmi plačujejo prispevke, kasneje, ko izpolnijo pogoje, pa uveljavljajo pravice iz tega naslova. Pri tem je zagotovljena materialna in socialna varnost tudi tistim osebam, ki si glede na svoj prispevek in pogoje iz objektivnih razlogov ne morejo zagotoviti splošne ravni varnosti. Načelo vzajemnosti je tako bistvo zavarovanja. Predpostavlja se enakopravnost zavarovancev in na tej podlagi ob enakih pogojih zavarovanci pridobijo pravice v sorazmerju s svojimi prispevki. Korekcijski faktor, ki je nujen za delovanje javnega sistema zavarovanja in s tem za zagotavljanje ustrezne socialne varnosti za vse, je solidarnost. Solidarnost posameznim skupinam zavarovancev omogoča pridobitev večjega obsega pravic, kot bi jim šel glede na vplačane prispevke, če bi bila zaradi tega ogrožena njihova socialna varnost. Obenem to pomeni, da zavarovanci z višjimi plačami oziroma dohodki plačujejo prispevke neomejeno, medtem ko se njihove pravice limitirajo z določitvijo najvišje pokojninske osnove. Načelo solidarnosti tako odstopa od čistih zavarovalniških načel, zato je značilno zlasti za sisteme obveznega zavarovanja.

Iz zgoraj navedenega izhaja, da mora biti za dolgotrajno in uspešno delovanje sistema obveznega zavarovanja solidarnost ustrezno regulirana na način, ki omogoča primerno obremenitev posameznih generacij z vplačili prispevkov. Glede na neugodno razmerje števila zavarovancev in upravičencev v sistemu pokojninskega in invalidskega zavarovanja, je namreč nepravilno, da bi trenutno aktivno generacijo preobremenili, če trenutna obremenitev še zagotavlja socialno varnost vseh upravičencev.

Po podatkih Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Zavod) je bilo v letu 2018 povprečno 115.176 oziroma 30,7 % uživalcev starostne pokojnine, ki so se upokojili z dopolnjeno pokojninsko dobo 40 let ali več (podatek ne vključuje uživalcev sorazmernega dela pokojnine in uživalcev delne pokojnine). Njihova povprečna bruto pokojnina je znašala 834,53 evra in je bila za 2,1 % višja v primerjavi s preteklim letom.

Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki je v obravnavi v Državnem zboru Republike Slovenije, vsebuje več sprememb, ki spodbujajo zavarovance k daljši aktivnosti z možnostjo izboljšanja svojega materialnega in socialnega položaja v času upokojitve. Zgolj z dvigom zneska zagotovljene pokojnine, bi bilo porušeno razmerje v odnosu do ostalih prejemnikov pokojnin in nenazadnje tudi v odnosu do aktivnih zavarovancev. Vlada RS ocenjuje, da bi dodatno zvišanje najnižje zagotovljene pokojnine s trenutnih 530,57 evrov na 700 evrov znatno omajalo pomen zavarovalniškega načela pokojninskega in invalidskega zavarovanja in povezanosti med obsegom vplačil zavarovanca in priznanih pravic. Takšna sprememba bi močno obremenila sedanjo aktivno generacijo, kar bi povečalo pritisk na medgeneracijsko solidarnost.

Navesti je treba, da odmera od najnižje pokojninske osnove za 40 let pokojninske dobe za ženske že sedaj znaša več, kot je znesek zagotovljene pokojnine. Po podatkih Zavoda je tako ob odmernem odstotku 63,5 (za 40 let pokojninske dobe) le-ta znašala 527,27 evra (januar-marec 2018) in 533,07 evra (april-december 2018). Po sedaj veljavni zakonodaji je odmera za moškega nekoliko nižja, in sicer na podlagi odmernega odstotka 57,25 to pomeni 475,38 evra (januar-marec 2018) in 480,60 evra (april-december 2018).

Ne glede na trenutni položaj moških pa se bo le-ta v primeru sprejetja Predloga zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju spremenil, saj določbe navedenega predloga urejajo izenačitev odmernih odstotkov za 40 let pokojninske dobe za moške in ženske. Dvig sedanjega odmernega odstotka s 57,25 (za moške) na 63,5 (za oba spola) bo postopen in se bo izvedel v prehodnem obdobju šestih let, kar pomeni, da se uveljavi s 1. januarjem 2025. Posledično to pomeni, da zagotovljena pokojnina pri samem izvajanju v določenem obdobju ne bo imela več pomena, saj bodo vsi, ki bodo dopolnili 40 let pokojninske dobe brez dokupa in izpolnili pogoje za starostno pokojnino, upravičeni do višje pokojnine, kot je določena z inštitutom »zagotovljena pokojnina«. S takšnim ukrepom se želi ponovno vzpostaviti večjo sorazmernost med vplačanimi prispevki in višino pravic ter zagotoviti višje pravice za vse upravičence iz pokojninskega sistema.